

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
ANTHONY MICHAEL COLLINS IŠVADA,
pateikta 2023 m. lapkričio 16 d.¹

Sujungtos bylos C-345/22–C-347/22

Maersk A/S
prieš
Allianz Seguros y Reaseguros SA (C-345/22 ir C-347/22)
ir
Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA
prieš
MACS Maritime Carrier Shipping GmbH & Co. (C-346/22)

(*Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedros provincijos teismas, Ispanija) pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 –25 straipsnio 1 dalis – Konosamentu patvirtinta krovinių vežimo jūra sutartis – Į konosamentą įtraukta jurisdikcijos išlyga – Galimybė remtis išlyga prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį – Taikytina teisė – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos reikalaujama, kad konosamentą turinti trečioji šalis individualiai ir atskirai derėtųsi dėl jurisdikcijos išlygos“

Įvadas

1. Šiais prašymais priimti prejudicinį sprendimą *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedros provincijos teismas, Ispanija) prašo Teisingumo Teismo išaiškinti 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – reglamentas „Briuselis Ia“)² 25 straipsnio 1 dalį. Prašymai pateikti nagrinėjant Danijos jūrų transporto operatoriaus *Maersk A/S* (toliau – *Maersk*) ir Ispanijos draudimo bendrovės *Allianz Seguros y Reaseguros SA* (toliau – *Allianz*) bylas C-345/22 ir C-347/22 ir Ispanijos draudimo bendrovės *Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA* (toliau – *Mapfre*) ir Vokietijos transporto bendrovės *MACS Maritime Carrier Shipping GmbH & Co.* (toliau – *MACS*) bylą C-346/22. Kiekviename iš šių ieškinių yra reikalavimas atlyginti žalą dėl dalinio jūrų transportu gabentų

¹ Originalo kalba: anglų.

² OL L 351, 2012, p. 1. Reglamentas „Briuselis Ia“ pakeitė 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1) (toliau – reglamentas „Briuselis I“), kuris pakeitė 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 304, 1978, p. 36), iš dalies pakeistą vėlesniais susitarimais dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos (toliau – Briuselio konvencija).

prekių praradimo. Juose keliamas klausimas dėl sąlygų, kuriomis konosamentu patvirtintoje krovinių vežimo jūra sutartyje numatyta jurisdikcijos išlyga galima remtis prieš trečiąją šalį, kuri vėliau įsigijo šiuos krovinius ir taip tapo konosamento turinčia trečiąja šalimi.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Briuselio konvencija

2. Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Jeigu bylos šalys, iš kurių viena ar daugiau turi nuolatinę gyvenamąją vietą ar buveinę Susitariančioje Valstybėje, susitarė, kad kurios nors Susitariančiosios Valstybės teismas ar teismai turi jurisdikciją spręsti bet kokius, ypač dėl teisinių santykių kylančius ar galinčius kilti, ginčus, tam teismui ar teismams priklauso išimtinė jurisdikcija. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

- a) priimamas arba paliudijamas raštu; arba
- b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba
- c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurį šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurį tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.“

Reglamentas „Briuselis I“

3. Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Jeigu šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių, minėtas teismas arba minėti teismai turi jurisdikciją. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

- a) priimamas arba paliudijamas raštu; arba
- b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba
- c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurį šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurį tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.“

Reglamentas „Briuselis Ia“

4. Reglamento „Briuselis Ia“ 15, 19 ir 20 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl turėtų visada galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. <...>

<...>

(19) atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus išimtinės jurisdikcijos pagrindus, turėtų būti paisoma sutarčių šalių autonomijos, išskyrus draudimo, vartojimo arba darbo sutarčių atvejus, kai laisvė nustatyti teismo jurisdikciją yra ribota;

(20) tais atvejais, kai iškyla klausimas, ar susitarimas dėl jurisdikcijos, kuriuo pasirenkamas valstybės narės teismas ar teismai, yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu, tas klausimas turėtų būti sprendžiamas pagal susitarime nurodyto teismo ar teismų valstybės narės teisę, įskaitant tos valstybės narės kolizines normas“.

5. Reglamento „Briuselis Ia“ II skyriaus „Jurisdikcija“ 7 skirsnio „Susitarimas dėl jurisdikcijos“ 25 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Susitarimas dėl jurisdikcijos:

a) sudaromas arba paliudijamas raštu;

b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys.

<...>

5. Susitarimas dėl jurisdikcijos, kuris yra sutarties dalis, laikomas nuo kitų sutarties sąlygų nepriklausomu susitarimu.

Susitarimo dėl jurisdikcijos galiojimas negali būti ginčijamas remiantis vien tuo, kad sutartis negalioja.“

Nacionalinė teisė

6. 2014 m. liepos 24 d. *Ley 14/2014, de 24 de julio, de Navegación Marítima* (Laivybos įstatymas Nr. 14/2014, toliau – LNM)³ preambulės XI skirsnis suformuluotas taip:

„<...>

I skyriuje pateikiamos specialios jurisdikcijos ir kompetencijos taisyklės ir, remiantis pirmenybiniu tarptautinių susitarimų ir Europos Sąjungos teisės normų taikymu šioje srityje, siekiama užkirsti kelią nustatytiems piktnaudžiavimams, pripažįstant negaliojančiomis laivo naudojimo sutartyse arba papildomose laivybos sutartyse esančias išlygas, kuriose numatoma ginčą perduoti užsienio jurisdikciją turinčiam teismui arba arbitražui užsienyje, jei dėl šių išlygų nebuvo individualiai ir atskirai derėtasi.

<...>“

7. LNM 251 straipsnyje „Perleidimo veiksmingumas“ numatyta:

„Konosamento pateikimas turi tas pačias pasekmes kaip ir konosamente nurodytų prekių pristatymas, nepažeidžiant teisės pareikšti ieškinius baudžiamojame ir civilinėje bylose, kuriuos gali pareikšti asmuo, neteisėtai netekęs šių prekių. Konosamento įgijėjas įgyja visas perleidėjo teises ir ieškinius, susijusius su prekėmis, išskyrus susitarimus dėl jurisdikcijos ir arbitražo, kuriems pagal IX antraštinės dalies I skyrių reikalingas įgijėjo sutikimas.“

8. LNM 468 straipsnyje „Nuostatos dėl jurisdikcijos ir arbitražo“ nurodyta:

„Nepažeidžiant Ispanijoje taikomų tarptautinių susitarimų nuostatų ir [ES] teisės normų, sutartyse dėl laivo naudojimo arba papildomose laivybos sutartyse esančios išlygos, kuriose numatoma ginčą perduoti spręsti užsienio jurisdikciją turinčiam teismui arba arbitražui užsienyje, yra negaliojančios ir laikomos neegzistuojančiomis, jeigu dėl šių išlygų nebuvo individualiai ir atskirai derėtasi.

Visų pirma jurisdikcijos arba arbitražinės išlygos įtraukimas į bet kurios iš ankstesnėje dalyje nurodytų sutarčių spausdintines sąlygas savaime nėra įrodymas, kad laikomasi jose nustatytų reikalavimų.“

Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

Byla C-345/22

9. *Maersk Line Perú S.A.C.*⁴, kaip vežėja, ir *Aguafrrost Perú*, kaip siuntėja, sudarė sutartį dėl krovinių vežimo jūra „kainos ir frachto“ sąlygomis, tai patvirtina 2018 m. balandžio 9 d. išduotas konosamentas. Šio konosamento kitoje pusėje buvo tokia jurisdikcijos išlyga: „Visais kitais atvejais šiam konosamentui ir jo aiškinimui taikoma Anglijos teisė, o bet kokie iš jo kylantys ginčai sprendžiami Londono [(Jungtinė Karalystė)] [(Anglijos ir Velso) (Jungtinė Karalystė)] aukštajame teisingumo teisme, išskyrus kitos šalies teismų jurisdikciją. Be to, vežėjas savo

³ BOE, Nr. 180, 2014 m. liepos 25 d., p. 59193.

⁴ *Maersk Line Perú S.A.C.* yra *Maersk* patronuojamoji įmonė Peru. Šioje išvadoje šią patronuojamąją įmonę taip pat vadinsiu *Maersk*.

nuožiūra gali pareikšti ieškinį prekybininkui kompetentingame teisme pagal jo veiklos vietą.“ Ispanijos žuvies ir jūros gėrybių tiekėja *Oversea Atlantic Fish SL* (toliau – *Oversea*) įsigijo vežamas prekes ir taip tapo šį konosamentą turinčia trečiąja šalimi.

10. Prekės į paskirties uostą buvo pristatytos apgadintos. *Allianz*, kaip draudimo bendrovė, perėmusi *Oversea* teises, pareiškė ieškinį *Maersk Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3, Ispanija) ir pareikalavo atlyginti 67 449,71 EUR dydžio žalą⁵.

11. Remdamasi minėta jurisdikcijos išlyga, *Maersk* teigė, kad Ispanijos teismai neturėjo jurisdikcijos. 2020 m. gegužės 26 d. nutartimi *Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) atmetė šį skundą. Šią nutartį *Maersk* apskundė šiam teismui apeliacine tvarka. 2020 m. gruodžio 2 d. nutartimi apeliacinis skundas buvo atmestas.

12. 2021 m. liepos 7 d. sprendimu *Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) iš esmės patenkino *Allianz* ieškinį. *Maersk* pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam teismui apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, ginčydama tik Ispanijos teismų jurisdikciją. Jos teigimu, kadangi LNM 251 straipsnis prieštarauja Sąjungos teisei, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo taikyti reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnį. Atitinkamai jurisdikcijos išlyga galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį.

13. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokia jurisdikcijos išlyga, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, su kuria sutiko pradinės vežimo sutarties šalys, galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį, kuri nei aiškiai, nei individualiai, nei atskirai su šia sąlyga nesutiko.

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad „jurisdikcijos išlyga“ yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka. Tarptautinio jūrų transporto sektoriuje jurisdikcijos išlygos taikomos dažnai, todėl pagal reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies c punktą susitariančiosios šalys turėjo žinoti apie jų egzistavimą. Atsižvelgiant į tokias aplinkybes, Sprendime *Castelletti*⁶ patvirtinama prezumpcija, kad asmuo, prieš kurį galima remtis tokia išlyga, su ja sutiko. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad jurisdikcijos išlygos pagal savo pobūdį yra savarankiškos ir atskirtos. Taigi tokias išlygas reglamentuojanti bylos esmei taikytina teisė gali būti taikoma atskirai nuo likusių sutarties dalių reglamentuojančios teisės sistemos. Todėl jurisdikcijos išlyga gali galioti net ir tuo atveju, kai pati sutartis laikoma negaliojančia.

15. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaikškina, kad tais atvejais, kai konosamentus, į kuriuos įtraukta jurisdikcijos išlyga, įgyja trečioji šalis, LNM 251 straipsnis nukreipia į šio įstatymo 468 straipsnį, kuriame numatyta, kad jurisdikcijos išlygos yra negaliojančios, jeigu dėl jų nebuvo individualiai ir atskirai derėtasi⁷. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena principą, kurį Teisingumo Teismas įtvirtino Sprendime

⁵ Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ieškinys pareikštas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

⁶ 1999 m. kovo 16 d. sprendimas (C-159/97, EU:C:1999:142).

⁷ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas LNM tikslą apibūdina kaip siekį užtikrinti, kad jurisdikcijos ir arbitražo išlygos būtų privalomos tik tuo atveju, kai šalys dėl šių išlygų derėjosi individualiai ir atskirai. Tai būtina siekiant apsaugoti nacionalinių gavėjų, turinčių konosamentus, į kuriuos pradinės šalys įtraukė jurisdikcijos išlygą, interesus ir yra silpniausioje sutartinėje padėtyje, ypač vežimo linijiniais laivais sutarčių atveju. Įpareigojimas nacionalinėms įmonėms, prekių siuntėjams ir gavėjams reikšti nedidelius ieškinius užsienio teismuose praktiškai gali susilpninti jų teisminę apsaugą.

*Russ*⁸ ir pakartotojo Sprendime *Coreck*⁹ ir pagal kurią „<...> jeigu į konosamentą įtraukta išlyga dėl jurisdikcijos galioja pagal [Briuselio] konvencijos 17 straipsnį vežėjo ir siuntėjo santykiuose, ta išlyga galima remtis prieš trečiąją šalį, konosamento turėtoją, nuo to momento, kai pagal taikytiną nacionalinę teisę konosamento turėtojas perima siuntėjo teises ir pareigas“. Šioje citatoje paminėta „taikytiną nacionalinę teisę“ galima suprasti kaip nuorodą į LNM 251 straipsnį. Kadangi šalys dėl jurisdikcijos išlygos turėjo derėtis individualiai ir atskirai, pagal konosamentą būtų perleistos ne visos teisės. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar LNM 251 straipsnis neprieštarauja minėtam principui.

16. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat teigia, kad nacionalinė teisė, pagal kurią gali būti nustatomas jurisdikcijos išlygos galiojimas, gali būti valstybės, kuriai pagal šią išlygą suteikiama jurisdikcija, t. y. Jungtinės Karalystės, teisė. Grįsdamas šią poziciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalimi ir Teisingumo Teismo sprendimu *Benincasa*¹⁰ ir Sprendimu *DelayFix*¹¹, kuriuose pažymima, kad faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti vertinamas pagal valstybės narės, kurios teismai nurodyti šioje išlygoje, teisės aktus.

17. Darydamas prielaidą, kad taikomas LNM 251 straipsnis ir kad reikia patikrinti, ar konosamentą turinti trečioji šalis individualiai ir atskirai sutiko su jurisdikcijos išlyga, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iškėlė klausimą dėl tokio sutikimo pateikimo formos. Teismas mano, kad šis klausimas reglamentuojamas pagal Sąjungos teisę, ir pažymi, kad tais atvejais, kai tenkinami reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies reikalavimai, taikomas numanomo sutikimo testas.

18. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iškėlė klausimą dėl LNM 251 straipsnio suderinamumo su Teisingumo Teismo jurisprudencija tiek, kiek šioje nuostatoje numatyta, kad nors konosamento išdavimui taikoma viena teisė, šiame konosamente esančiai jurisdikcijos išlygai taikoma kita teisė¹².

19. Taigi *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedros provincijos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos klausimus:

- „1. Ar [reglamento „Briuselis Ia“] 25 straipsnio taisyklė, kad susitarimo dėl jurisdikcijos negaliojimas turi būti nagrinėjamas pagal valstybės narės, kuriai šalys suteikė jurisdikciją, teisę, pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis taip pat apima klausimą dėl išlygos galiojimo trečiajai šaliai, kuri nėra sutarties, kurioje ši išlyga įtvirtinta, šalis, išplėtimo?
2. Ar tuo atveju, kai konosamentas perleidžiamas trečiajai šaliai krovinio gavėjai, kuri nedalyvavo sudarant siuntėjo ir jūrų vežėjo sutartį, [LNM] 251 straipsnyje nustatyta teisės norma, pagal kurią tam, kad išlyga dėl jurisdikcijos būtų galima remtis prieš trečiąją šalį, reikia, kad dėl jos būtų „individualiai ir atskirai“ su ja derėtasi, yra suderinama su [reglamento „Briuselis Ia“] 25 straipsniu ir jį aiškinančio Teisingumo Teismo jurisprudencija?

⁸ 1984 m. birželio 19 d. sprendimas (71/83, toliau – Sprendimas *Russ*, EU:C:1984:217, 24 punktas).

⁹ 2000 m. lapkričio 9 d. sprendimas (C-387/98, toliau – Sprendimas *Coreck*, EU:C:2000:606, 23 punktas).

¹⁰ 1997 m. liepos 3 d. sprendimas (C-269/95, EU:C:1997:337).

¹¹ 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimas (C-519/19, toliau – Sprendimas *DelayFix*, EU:C:2020:933).

¹² Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Sprendimo *Coreck* 23 punktu ir generalinio advokato S. Alber išvada byloje *Coreck* (C-387/98, EU:C:2000:157).

3. Ar pagal Sąjungos teisę valstybių narių teisės aktuose galima nustatyti papildomus galiojimo reikalavimus tam, kad konosamentuose nustatyta išlyga dėl jurisdikcijos būtų galima remtis prieš trečiuosius asmenis?
4. Ar [LNM] 251 straipsnyje įtvirtinta taisyklė, kurioje nustatyta, kad konosamentą turinčios trečiosios šalies subrogacija galima tik iš dalies, išskyrus išlygas dėl jurisdikcijos išplėtimo, reiškia, kad nustatomas papildomas šių išlygų galiojimo reikalavimas, prieštaraujantis [reglamento „Briuselis Ia“] 25 straipsniui?

Byla C-346/22

20. Kaip matyti iš 2019 m. balandžio 13 d. išduoto konosamento, *MACS*, kaip vežėja, ir *Tunacor Fisheries Ltd*, kaip siuntėja, sudarė sutartį dėl krovinių vežimo jūra „kainos ir frachto“ sąlygomis. Kitoje konosamento pusėje buvo nurodyta tokia jurisdikcijos išlyga: „Šiam konosamentui taikoma Anglijos teisė, o bet kokie iš jo kylantys ginčai perduodami nagrinėti Londono [(Anglijos ir Velso)] aukštajam teisingumo teismui.“ Ispanijos bendrovė *Fortitude Shipping SL* (toliau – *Fortitude*) įsigijo minėtas prekes ir taip tapo ši konosamentą turinčia trečiąja šalimi.

21. Prekės į paskirties uostą buvo pristatytos apgadintos. *Mapfre*, kaip draudimo bendrovė, perėmusi *Fortitude* teises, pareiškė ieškinį *MACS Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) ir pareikalavo atlyginti 80 187,90 EUR dydžio žalą¹³.

22. Remdamasi minėta jurisdikcijos išlyga, *MACS* teigė, kad Ispanijos teismai neturi jurisdikcijos. 2020 m. gegužės 3 d. nutartimi *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) atsisakė jurisdikcijos. Šią nutartį *Mapfre* apeliacine tvarka apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Remdamasi LNM 251 straipsniu, ji teigė, kad jurisdikcijos išlyga negalima remtis prieš *Fortitude*, nes pastaroji nei buvo krovinių vežimo sutarties šalis, nei dalyvavo ją vykdant. *MACS* teigimu, kadangi LNM 251 straipsnis prieštarauja Sąjungos teisei, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi taikyti reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnį, todėl jurisdikcijos išlyga galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, turėdamas tų pačių abejonių kaip ir byloje C-345/22, nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą iš esmės tais pačiais klausimais, kaip ir minėtoje byloje.

Byla C-347/22

24. Kaip matyti iš 2018 m. rugpjūčio 2 d. išduoto konosamento, *Maersk*, kaip vežėja, ir *Aguafrost Perú*, kaip siuntėja, sudarė sutartį dėl krovinių vežimo jūra „kainos ir frachto“ sąlygomis. Kitoje konosamento pusėje buvo įtraukta jurisdikcijos išlyga, kurios formuluotė identiška šios išvados 9 punkte nurodytai išlygai. *Oversea* įsigijo aptariamą prekes ir taip tapo ši konosamentą turinčia trečiąja šalimi.

¹³ Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ieškinys pareikštas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

25. Prekės į paskirties uostą buvo pristatytos apgadintos. *Allianz*, kaip draudimo bendrovė, perėmusi *Oversea* teises, pareiškė ieškinį *Maersk Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) ir pareikalavo atlyginti 106 093,65 EUR dydžio žalą¹⁴.

26. Remdamasi jurisdikcijos išlyga, *Maersk* teigė, kad Ispanijos teismai neturi jurisdikcijos. 2020 m. spalio 20 d. nutartimi *Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) atmetė šį skundą.

27. 2021 m. liepos 9 d. sprendimu *Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra* (Pontevedros komercinių bylų teismas Nr. 3) iš esmės patenkino *Allianz* ieškinį. *Maersk* apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, teigdama, kad Ispanijos teismai neturi jurisdikcijos. Kadangi LNM 251 straipsnis prieštarauja Sąjungos teisei, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi taikyti reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnį ir taip užtikrinti, kad jurisdikcijos išlyga būtų galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį.

28. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, turėdamas tų pačių abejonių, kaip ir byloje C-345/22, nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą iš esmės tais pačiais klausimais, kaip ir minėtoje byloje.

Procesas Teisingumo Teisme

29. 2022 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-345/22, C-346/22 ir C-347/22 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas galutinis sprendimas.

30. Rašytines pastabas pateikė šalys pagrindinėje byloje, Ispanijos vyriausybė ir Europos Komisija.

Teisinis vertinimas

Pirminė pastaba

31. 2019 m. spalio 17 d. buvo priimtas Susitarimas dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos¹⁵ (toliau – Susitarimas dėl išstojimo), jis įsigaliojo 2020 m. vasario 1 d. Pagal Susitarimo dėl išstojimo 67 straipsnio „Jurisdikcija, teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas ir susijęs centrinių institucijų bendradarbiavimas“ 1 dalies a punktą nuostatos dėl jurisdikcijos, įtvirtintos reglamente „Briuselis Ia“, tiek Jungtinėje Karalystėje, tiek valstybėse narėse su Jungtine Karalyste susijusiais atvejais taikomos teismo procesams, pradėtiems iki Susitarimo dėl išstojimo 126 straipsnyje nustatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos.

32. Nagrinėjamos bylos susijusios su sąlygomis, kuriomis siekiama suteikti jurisdikciją Jungtinės Karalystės teismams. Nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad pagrindinėje byloje teisminiai ieškiniai buvo pareikšti iki 2020 m. gruodžio 31 d., t. y. iki

¹⁴ Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ieškinys pareikštas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

¹⁵ OL L 29, 2020, p. 7.

Susitarimo dėl išstojimo 126 straipsnyje numatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos. Kaip teisingai pažymi Ispanijos vyriausybė ir Komisija, siekiant išspręsti ginčus, dėl kurių priimtos nutartys dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, būtina išaiškinti reglamentą „Briuselis Ia“.

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

33. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išaiškinti, ar reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies taisyklė, pagal kurią faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti vertinamas pagal šioje išlygoje nurodyto teismo ar teismų valstybės narės teisę, taikoma užtikrinant galimybę remtis konosamente esančios jurisdikcijos išlyga prieš šį konosamentą turinčią trečiąją šalį.

34. Reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnyje reglamentuojami susitarimai, kuriais sutarties šalys suteikia jurisdikciją valstybės narės teismui ar teismams spręsti bet kokius esamus ar būsimus ginčus, kurie gali tarp jų kilti¹⁶. Sąvoka „jurisdikcijos išlyga“, savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, turi būti aiškinama taip, kad būtų visapusiškai įgyvendintas pasirinkimo laisvės principas, kuriuo grindžiama reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalis¹⁷.

35. Palyginus su atitinkamomis Briuselio konvencijos ir reglamento „Briuselis I“ nuostatomis, matyti, kad reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnyje padaryta pakeitimų, susijusių su jurisdikcijos išlygomis. Pirma, atsisakyta reikalavimo, kad bent vienos iš šalių buveinė būtų valstybėje narėje¹⁸. Antra, reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nauja vienoda kolizinė norma, pagal kurią faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti vertinamas pagal valstybės narės, kurios teismai nurodyti šioje išlygoje, teisės aktus, kurie, kaip nurodyta šio reglamento 20 konstatuojamojoje dalyje, apima „tos valstybės narės kolizines normas“¹⁹. Noriu pažymėti, kad ši nauja taisyklė taikoma tada, kai faktinio galiojimo klausimas keliamas tiek teisme, kurį šalys nurodė jurisdikcijos išlygoje, tiek bet kuriame kitame valstybės narės teisme, kuriame byla iškelta neatsižvelgiant į šią išlygą²⁰. Trečia, reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad jurisdikcijos išlygas galima atskirti nuo kitų sutarties sąlygų²¹.

36. Nei reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnyje, nei jokioje kitoje jo nuostatoje nėra aiškiai reglamentuojamas jurisdikcijos išlygų poveikis trečiosioms šalims, visų pirma asmenims, kurie nėra pradinės sutarties, su kuria susijusi jurisdikcijos išlyga, šalys ir kurie vėliau tampa tos

¹⁶ Dažnai apibūdinami kaip „susitarimai dėl teisingumo“ arba „jurisdikcijos išlygos“.

¹⁷ Sprendimas *DelayFix* (38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

¹⁸ Vienintelis likęs reikalavimas yra tas, kad šalys turi pasirinkti bet kurioje valstybėje narėje esantį teismą.

¹⁹ Iš Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo aiškinamojo memorandumo (KOM(2010) 748 galutinis, p. 9) matyti, kad įstatymų leidėjas siekė suderinti šios nuostatos tekstą su 2005 m. birželio 30 d. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo 5 straipsniu, norėdamas palengvinti Europos Sąjungos prisijungimą prie šios konvencijos (konvencijos tekstą žr. OL L 133, 2009, p. 3). Pagal 5 straipsnio 1 dalį „Susitariančiosios Valstybės teismas arba teismai, nurodyti susitarime dėl išimtinio teisingumo, turi jurisdikciją spręsti ginčą, kuriam taikomas susitarimas, išskyrus atvejus, kai susitarimas yra niekinis pagal tos valstybės teisę“. Taigi naująją kolizinę normą reikia aiškinti atsižvelgiant į lygiavertę Konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo normą. Šiuo klausimu žr. T. Hartley ir M. Dogauchi parengtą aiškinamąjį pranešimą (*The Explanatory Report*), kurį galima rasti adresu <https://assets.hcch.net/upload/exp137final.pdf>.

²⁰ Žr. Nuyts, A., „La refonte du règlement Bruxelles I“, *Rev. Crit. DIP*, 2013, p. 56. Jei pagrindinėje byloje būtų ginčijamas faktinis jurisdikcijos išlygų galiojimas, o taip, atrodo, nėra, Ispanijos teismai šį klausimą spręstų taikydami Jungtinės Karalystės teisę, įskaitant pastarosios valstybės kolizines normas. Vis dėlto valstybės narės, kurioje byla buvo iškelta pažeidžiant jurisdikcijos išlygą, teismai gali priimti sprendimą dėl tos išlygos galiojimo iš esmės tol, kol nebuvo kreiptasi į nurodytą teismą. Kai šalis kreipiasi į nurodytos valstybės narės teismą, pagal reglamento „Briuselis Ia“ 31 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad kitų valstybių narių teismai sustabdytų bet kokios juose iškeltos bylos nagrinėjimą.

²¹ Teisingumo Teismo jurisprudencijoje jau pripažinta, kad tokias išlygas galima atskirti: žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimą *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, 25 punktas).

sutarties šalimis dėl teisių perleidimo ar kitokio susitarimo²². Teisingumo Teismo nuomone, į sutartį įtraukta jurisdikcijos išlyga iš esmės gali turėti poveikį tik pradinių sutarties šalių santykiams²³. Tam, kad trečioji šalis galėtų remtis tokia sąlyga, iš esmės būtina, kad ji su ja sutiktų²⁴. Toks požiūris atitinka ankstesnę Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl Briuselio konvencijos 17 straipsnio ir reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalies²⁵.

37. Reglamento „Briuselis I“ 25 straipsnio 1 dalis taikoma tik tais atvejais, kai šalys yra „susitarusios“ dėl teismo. Kaip matyti iš šio reglamento 15 konstatuojamosios dalies, toks šalių sutarimas pateisina pirmenybę, kuri, remiantis pasirinkimo laisvės principu, suteikiama jų pasirinktam teismui²⁶. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad reglamento „Briuselis I“ 25 straipsnio 1 dalis įpareigoja teismą, kuriame iškelta byla, *in limine litis* patikrinti, ar dėl jurisdikcijos išlygos iš tiesų buvo pasiektas šalių konsensusas, kurio buvimas turi būti aiškiai ir tiksliai įrodytas, o tai padeda nustatyti šioje nuostatoje nurodyti formos reikalavimai²⁷.

38. Keliuose sprendimuose dėl Briuselio konvencijos 17 straipsnio išaiškinimo, priimtuose nagrinėjant ginčus dėl jūrų transporto paslaugų sutarčių, Teisingumo Teismas vis dėlto pripažino, kad į konosamentą įtraukta jurisdikcijos išlyga gali būti panaudota prieš trečiąją sutarties šalį. Šia išlyga galima remtis, jei ji pripažįstama galiojančia vežėjui ir siuntėjui²⁸ ir jei pagal galiojančią nacionalinę teisę trečioji šalis, įsigijusi konosamentą, perima siuntėjo teises ir pareigas²⁹. Teisingumo Teismo teigimu, tokiomis aplinkybėmis nereikia tikrinti, ar konosamentą turinti trečioji šalis sutiko su pradinėje sutartyje numatyta jurisdikcijos išlyga. Įsigijus konosamentą, trečiajai šaliai negali būti suteikiama daugiau teisių, nei jų turėjo siuntėjas. Taigi trečiajai šaliai suteikiamos visos konosamente numatytos teisės ir kartu jai taikomos visos jame numatytos pareigos, įskaitant jurisdikcijos išlygą³⁰. Jeigu galiojančioje nacionalinėje teisėje toks pakeitimas nenumatytas, bylą nagrinėjantis teismas turi įsitikinti, ar trečioji šalis iš tikrųjų sutiko su jurisdikcijos išlyga³¹.

39. Sprendime *Refcomp*, kuris apėmė ir reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalies aiškinimą, Teisingumo Teismas nurodė, kad minėtos jurisprudencijos taikymo sritį reikia vertinti atsižvelgiant į labai specifinį konosamentų pobūdį, kurį jis apibūdino kaip „tarptautinės prekybos instrument[ą], skirt[ą] reguliuoti santykį, susidarantį bent tarp trijų asmenų, t. y. jūrų transporto vežėjo, prekių siuntėjo arba pakrovėjo ir jų gavėjo“ ir „perleidžiam[ą] vertybin[i] popieri[ų], leidžiant[i] jo savininkui perleisti gabenamas prekes įgijėjui, kuris tampa visų pakrovėjo teisių ir

²² Šiuo klausimu žr. Sprendimo *DelayFix* 40 punktą, kuriame pažymima, kad „[reglamento „Briuselis I“] 25 straipsnio 1 dalyje nenurodyta, ar sąlyga dėl jurisdikcijos gali būti perleista ne sutarties šalims ir trečiajam asmeniui, paskesnės sutarties šaliai, perėmusiai visas ar dalį vienos iš pradinės sutarties šalių teisių ir pareigų“.

²³ Sprendimas *DelayFix* (42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

²⁴ 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 64 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) (toliau – Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide*).

²⁵ 1997 m. vasario 20 d. Sprendimas *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 15 ir 17 punktai), 1999 m. kovo 16 d. Sprendimas *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 19 ir 34 punktai) ir 2013 m. vasario 7 d. Sprendimas *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62, 26–29 punktai) (toliau – Sprendimas *Refcomp*).

²⁶ Dėl reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalies žr. Sprendimą *Refcomp* (26 punktas).

²⁷ Sprendimas *DelayFix* (41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Reglamente „Briuselis I“ reglamentuojamas formalusis jurisdikcijos išlygų galiojimas. Valstybės narės neturi teisės nei nustatyti papildomų formalųjų reikalavimų, nei pakeisti ar netaikyti šio reglamento 25 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų (šiuo klausimu žr. 1981 m. birželio 24 d. Sprendimo *Elefanten Schuh*, 150/80, EU:C:1981:148, 26 punktą).

²⁸ Nagrinėjamoje byloje nėra jokių požymių, kad jurisdikcijos išlygos vežėjams ir siuntėjams yra negaliojančios.

²⁹ Sprendimas *Russ* (24 punktas), 1999 m. kovo 16 d. Sprendimas *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 41 punktas) ir Sprendimas *Coreck* (23 punktas).

³⁰ Sprendimas *Coreck* (25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

³¹ Sprendimas *Coreck* (26 punktas).

pareigų vežėjo atžvilgiu turėtoju“³². Būtent atsižvelgiant į šiuos siuntėjo ir konosamentą turinčios trečiosios šalies pavadavimo santykius, konosamentą turinti trečioji šalis yra saistoma šiame konosamente esančios jurisdikcijos išlygos. Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad ši jurisprudencija netaikytina šios bylos aplinkybėmis, nes jos buvo susijusios su jurisdikcijos išlyga, dėl kurios gamintojas ir pradinis prekių pirkėjas susitarė kaip dėl prekių nuosavybės teisės perdavimo sutarčių grandinės dalies³³.

40. Vėliau Teisingumo Teismas laikėsi ne tokio griežto požiūrio ir kitoms sutartims taikė jurisprudenciją, kurią buvo suformavęs dėl konosamentų.

41. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* buvo aiškinamas, be kita ko, reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnis. Belgijos bendrovė, įsteigta siekiant patenkinti nuo kartelio nukentėjusių įmonių ieškinius dėl žalos atlyginimo, Vokietijos teisme pareiškė ieškinį dėl informacijos atskleidimo ir žalos atlyginimo kelioms skirtingose valstybėse narėse registruotoms bendrovėms, dalyvavusioms pažeidžiant SESV 101 straipsnį. Remdamasis Sprendimu *Coreck*, Teisingumo Teismas nusprendė, kad „tik tuo atveju, jei pagal bylos esmę taikytiną nacionalinę teisę, kuri nustatyta taikant teismo, į kurį kreiptasi, vietos tarptautinės privatinės teisės taisyklės, trečiasis asmuo perimtų visas pradinio susitariančiojo asmens teises ir pareigas, susitarimas dėl jurisdikcijos, kuriam šis trečiasis asmuo nepritarė, galėtų būti panaudotas prieš jį“³⁴.

42. Tokio paties požiūrio Teisingumo Teismas laikėsi ir Sprendime *Profit Investment SIM*³⁵, kuriame konstatavo, kad obligacijų emisijos prospekte esančia jurisdikcijos išlyga galima remtis prieš trečiąjį asmenį, įsigijusį šias obligacijas iš finansų tarpininko, kai, be kita ko, nustatyta, kad „trečiasis asmuo, įsigydamas antrinėje rinkoje nagrinėjamų obligacijų, perėmė minėto tarpininko teises ir pareigas, susijusias su šiomis obligacijomis, pagal taikytiną nacionalinę teisę“.

43. Sprendime *DelayFix* kilo klausimas, ar *Ryanair* gali remtis jurisdikcijos išlyga prieš *DelayFix* – oro transporto keleivių reikalavimų išieškojimu užsiimančią bendrovę – kuri nustatyta jos ir keleivio, perleidusio savo reikalavimą *DelayFix*, sudarytoje vežimo sutartyje, kai ši bendrovė nesutiko su jurisdikcijos išlyga. To sprendimo 47 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad remtis šia jurisdikcijos išlyga galima tik tuo atveju, jei *DelayFix*, trečioji šalis, perėmė pradinės sutarties šalies, šiuo atveju keleivio, teises ir pareigas „pagal bylos esmę taikytiną nacionalinę teisę“.

44. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad pagal Sąjungos teisę vežėjo ir siuntėjo konosamente sutarta jurisdikcijos išlyga galima remtis prieš šį konosamentą turinčią trečiąją šalį, jeigu trečioji šalis sutiko su šia išlyga arba jeigu ji perėmė siuntėjo teises ir pareigas³⁶. Klausimas, ar trečioji šalis, įsigydama konosamentą, perima siuntėjo teises ir pareigas, turi būti sprendžiamas

³² Sprendimas *Refcomp* (35 punktas).

³³ Sprendimo *Refcomp* 37 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad, esant sutarčių dėl nuosavybės perdavimo grandinei, tarp pradinio pirkėjo ir perpirkėjo, t. y. trečiosios šalies, kuri sutarčių grandinės pabaigoje įgyja prekes, susiklostęs perdavimo santykis netaikytinas visos sutarties ir visų jame numatytų teisių ir pareigų transmisija. Tokiu atveju sutartiniai šalių išpareigojimai gali skirtis, nelygu sutartis, todėl perpirkėjo teisės, kurios gali būti panaudotos prieš tiesioginį pardavėją, nebūtinai yra tos pačios, kuriomis gamintojas užmezgė santykius su pradiniu pirkėju. Šio sprendimo 38 punkte Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad konosamento perdavimo trečiajam asmeniui padariniai negalioja sutartims, kuriomis perdžiama nuosavybės teisė į prekes, nes valstybių narių įstatymai skiriasi atsižvelgiant į gamintojo ir perpirkėjo santykių pobūdį.

³⁴ Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (65 punktas).

³⁵ 2016 m. balandžio 20 d. sprendimas (C-366/13, EU:C:2016:282, 37 punktas).

³⁶ Darant prielaidą, kad jurisdikcijos išlyga galioja vežėjo ir siuntėjo santykiuose, kas šiose bylose nėra ginčijama.

remiantis nacionaline teise. Kaip teisingai teigia *Allianz*, *Mapfre* ir Ispanijos vyriausybė, ši nacionalinė teisė yra bylos esmei taikytina nacionalinė teisė, nustatyta taikant ginčą nagrinėjančio teismo tarptautinės privatinės teisės normas³⁷.

45. Atrodo, kad Sprendimo *DelayFix* 47 punkte laikomasi to paties požiūrio, kai, cituojant Sprendimo *CDC Hydrogen Peroxide* 65 punktą, kuriame savo ruožtu nurodomas Sprendimo *Coreck* 30 punktas, daroma nuoroda į „bylos esmei taikytiną nacionalinę teisę“. Grįžęs prie šio klausimo 63 punkte ir to sprendimo rezoliucinėje dalyje, Teisingumo Teismas, atrodo, pakeičia poziciją ir nusprendžia, kad klausimas, ar išieškojimo įmonė yra visų pradinės sutarties šalies teisių ir pareigų perėmėja, turi būti sprendžiamas atsižvelgiant į „valstybės, kurios teismai yra nurodyti [jurisdikcijos] sąlygoje, teisės aktus“.

46. Dėl šio požiūrio kyla trys sunkumai, dėl kurių nerekomenduoju Teisingumo Teismui jį taikyti³⁸.

47. Pirma, iš šios išvados 45 punkto matyti, kad Sprendimo *DelayFix* argumentacija yra nenuosekli, gal net visiškai prieštaringa. Negalima siekti vadovautis šios išvados 44 punkte apibendrinta Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, kurioje teigiama, kad klausimui, ar trečioji šalis perima siuntėjo teises ir pareigas įgijusi konosamentą, spręsti taikoma bylos esmei taikytina nacionalinė teisė, nustatyta pagal teismo, kuriame iškelta byla, tarptautinės privatinės teisės normas, ir tik po to daryti išvadą, kad vietoj jos taikoma jurisdikcijos išlygoje nurodytos valstybės narės teisė.

48. Antra, manau, kad Sprendimo *DelayFix* 63 punkte ir rezoliucinėje dalyje pateiktas požiūris ne tik patikslina Teisingumo Teismo sprendimą *Coreck* ir Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* ar perteikia jų niuansus³⁹. Išskyrus atvejus, kai tai yra paprasčiausias apsirikimas (kaip paaiškinsiu šios išvados 50 punkte, neatmetu šios galimybės), tokiu požiūriu akivaizdžiai nukrypstama nuo minėtų ankstesnių sprendimų. Nors Teisingumo Teismas nebūtinai privalo laikytis savo ankstesnės jurisprudencijos ir, be abejo, gali ją pritaikyti, pavyzdžiui, atsižvelgdamas į taikytinos teisės normų pasikeitimus arba naujų veiksmų atsiradimą, stebina tai, kad Sprendime *DelayFix* nepateikta jokie paaiškinimo, kodėl jis pakeitė savo poziciją dėl taikytinos nacionalinės teisės.

49. Trečia, Sprendimo *DelayFix* 63 punkte ir rezoliucinėje dalyje pateiktas požiūris gali būti aiškinamas taip, kad reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalyje įtvirtintoje kolizinėje normoje, susijusioje su faktiniu jurisdikcijos išlygos galiojimu, reglamentuojamas pradinės sutarties šalies teisių ir pareigų perleidimas trečiajai šaliai. Šios išvados 54–56 punktuose paaiškinsiu, kodėl manau, kad Teisingumo Teismas negali taikyti tokio aiškinimo.

50. Atsižvelgdamas į Sprendimo *DelayFix* 48–62 punktuose išdėstytus argumentus, neatmetu galimybės, kad Teisingumo Teismas siekė remtis jurisdikcijos išlygoje nurodytų teismų valstybės teisės aktais, nagrinėdamas šios išlygos galiojimą esant santykiams tarp pradinių sutarties šalių, t. y. oro transporto bendrovės ir keleivio. Šiuo atveju 63 punkte ir sprendimo rezoliucinėje dalyje esanti nuoroda į šį teisės aktą būtų tik apsirikimas.

³⁷ Sprendimas *Coreck* (30 punktas) ir Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (65 punktas).

³⁸ Dėl Sprendimo *DelayFix* kritikos žr. Larribère, L., „Note sous CJUE, 18 novembre 2020, Ryanair DAC c. DelayFix, aff. C-519/19“, *Journal du droit international*, 2021, p. 1043, ir Wołodkiewicz, B., „The Enforceability of a Jurisdiction Clause against an Assignee“, *Journal of European Consumer and Market Law*, 2021, p. 206.

³⁹ Žr. šios išvados 44 punktą.

51. Mano nuomone, trys priežastys paaiškina, kodėl, nepaisant reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies pakeitimų, toliau taikomi principai, nustatyti jurisprudencijoje aiškinant Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirmą pastraipą ir reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalį, apie kurias kalbama šios išvados 38, 39 ir 41–44 punktuose.

52. Pirmiausia noriu pažymėti, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog, kadangi reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalis beveik identiška reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 daliai, jo pateiktas antrosios iš šių nuostatų aiškinimas taip pat taikomas pirmajai⁴⁰.

53. Antra, manau, jog reikalavimo, kad bent vienos iš šalių buveinė būtų valstybėje narėje, panaikinimu visų pirma siekiama sustiprinti šalių laisvę pasirinkti kompetentingą teismą ar teismus ir jis neturi jokios įtakos jurisdikcijos išlygų taikymui trečiosioms šalims ar jų padariniams.

54. Galiausiai (o tai, atrodo, yra pirmojo prejudicinio klausimo esmė) sutinku su Ispanijos vyriausybe ir Komisija, kad naujoji kolizinė norma, kurioje numatyta, kad faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti nustatomas pagal toje išlygoje nurodyto teismo ar teismų valstybės narės teisę, nėra skirta jurisdikcijos išlygų poveikiui trečiosioms šalims reglamentuoti, ypač tam, ar šalis, kuri nebuvo supažindinta su pradine sutartimi, perima pradinės sutarties šalies teises ir pareigas.

55. Šiuo klausimu pritariu, atrodo, vieningai nuomonei doktrinoje, kad reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „turinio galiojimas“ apima faktinį jurisdikcijos išlygos galiojimą, kai ji ginčijama kaip negaliojanti, įskaitant suklydimą, neteisingą aiškinimą, smurtą, apgaulę arba įgaliojimų nebuvimą ar neveiksnumą⁴¹. Prof. T. Hartley ir prof. M. Dogauchi savo 2005 m. birželio 30 d. Hagos konvencijos dėl susitarimų dėl teisingumo aiškinamajame pranešime pritaria šiai pozicijai, konvencijos 5 straipsnio pirmą pastraipą komentuodami taip: „Nuostata dėl niekinio susitarimo taikoma tik esminiams (o ne formos) negaliojimo pagrindams“ ir ja „visų pirma siekiama pateikti nuorodas į visuotinai pripažintus pagrindus, pvz., apgaulę, suklydimą, neteisingą aiškinimą, prievartą ir neveiksnumą“⁴².

56. Iš to išplaukia, kad jurisdikcijos išlygų poveikis trečiosioms šalims nepatenka į reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „turinio galiojimas“⁴³. Jurisdikcijos išlygos galiojimas ir galimybė ją taikyti ar ja remtis prieš trečiąsias šalis yra atskiri ir skirtingi klausimai.

57. Atsižvelgdamas į tai, siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti: reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad vežėjo ir siuntėjo sutarta jurisdikcijos išlyga, įtraukta į konosamentą, galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį, jeigu ji, įgijusi šį konosamentą, perėmė siuntėjo teises ir pareigas. Į šį klausimą turi

⁴⁰ Šiuo klausimu žr. 2022 m. lapkričio 24 d. Sprendimą *Tilman* (C-358/21, EU:C:2022:923, 34 punktas). Teisingumo Teismas padarė tokią pačią išvadą dėl Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirmos pastraipos ir reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalies, kurių formuluotės beveik identiškos (žr., be kita ko, Sprendimo *Refcomp* 18 ir 19 punktus).

⁴¹ Žr., be kita ko, Ahmed, M., „The Validity of Choice of Court Agreements in International Commercial Contracts under the Hague Choice of Court Convention and the Brussels Ia Regulation“, Furmston, M. (ed.), *The Future of the Law of Contract*, Informa Law, Routledge, 2020, Nr. 4, p. 217; Fallon, M. ir Francq, S., „L’incidence de l’entrée en vigueur de la Convention de La Haye de 2005 sur les accords d’élection de for sur l’article 25 du règlement Bruxelles Ibis“, *J.T.*, 2016, Nr. 22, p. 169; Hartley, T., *Choice-of-court agreement under the European and international instruments*, Oxford University Press, Oxford, 2013, Nr. 7.05, p. 130–131; Musseva, B., „Opposability of choice-of-court agreements against third parties under the Hague choice-of-court Convention and Brussels Ibis Regulation“, p. 76, skelbiama adresu <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/4.pdf>; Ratković, T. ir Zgrabljic Rotar, D., „Choice-of-Court Agreements under the Brussels I Regulation (Recast)“, *Journal of Private International Law*, 9 t., 2013, p. 253–255.

⁴² Žr. šios išvados 19 išnašą, *Aiškinamąjį pranešimą* (126 punktas).

⁴³ Taip pat ši sąvoka neapima jurisdikcijos išlygos aiškinimo (šiuo klausimu žr. 1997 m. liepos 3 d. Sprendimo *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Kalbant apie išlygos formos galiojimo reikalavimus, reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 ir 2 dalyse jie apibrėžiami taip, kad nelieta galimybės taikyti nacionalinę teisę, įskaitant kolizines normas.

atsakyti bylą nagrinėjantis teismas, vadovaudamasis bylos esmei taikytina nacionaline teise, nustatyta pagal jo tarptautinės privatinės teisės normas. Šioje nuostatoje įtvirtintoje taisyklėje, pagal kurią faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti vertinamas pagal šioje išlygoje nurodyto teismo ar teismų valstybės narės teisę, nereglamentuojamas klausimas, ar galima remtis į konosamentą įtraukta jurisdikcijos išlyga prieš šį konosamentą turinčią trečiąją šalį.

Dėl antrojo, trečiojo ir ketvirtojo klausimų

58. Savo antruoju–ketvirtuoju klausimais, kuriuos tikslinga nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar pagal reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos vežėjo ir siuntėjo sudarytos krovinių vežimo jūra sutarties trečioji šalis, įsigijusi šią sutartį patvirtinančią konosamentą, perima visas siuntėjo teises ir pareigas, išskyrus į jį įtrauktą jurisdikcijos išlygą, kuria galima remtis tik tuo atveju, jei ji dėl šios išlygos derėjosi individualiai ir atskirai.

59. Iš pirmojo prejudicinio klausimo nagrinėjimo matyti, kad pagal, atrodytų, teisingą reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies aiškinimą į konosamentą įtraukta jurisdikcijos išlyga gali būti remiamasi prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį, jei ši išlyga buvo pripažinta galiojančia vežėjo ir siuntėjo santykiuose ir jei pagal taikytiną nacionalinę teisę trečioji šalis, įsigijusi konosamentą, perėmė siuntėjo teises ir pareigas. Tokiu atveju nereikia tikrinti, ar yra konosamentą turinčios trečiosios šalies sutikimas dėl jurisdikcijos išlygos.

60. Mano supratimu, iš prejudicinių klausimų matyti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro prielaidą, kad šiam klausimui yra taikoma Ispanijos teisė, būtent LNM 251 straipsnis, siejamas su jo 468 straipsniu⁴⁴. Šios dvi nuostatos, taikomos kartu, rodo, kad trečioji šalis, įsigijusi konosamentą, perima visas siuntėjo teises ir ieškinius, susijusius su prekėmis, išskyrus teises ir ieškinius, kurie kyla iš jurisdikcijos išlygos. Ši išlyga galioja tik tuo atveju, jei ši konosamentą turinti trečioji šalis dėl jos derėjosi individualiai ir atskirai.

61. Priešingai *Allianz, Mapfre* ir Ispanijos vyriausybės pozicijai, pritariu Komisijos nuomonei, kad šiais nacionalinės teisės aktais apeinama reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalis, kaip ji išaiškinta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, todėl jie jai prieštarauja.

62. Vis dėlto noriu pažymėti, kad LNM 468 straipsnyje nurodyta, jog jis taikomas „[nepažeidžiant] <...> [ES] teisės normų“⁴⁵. Atsižvelgdama į šią išlygą, Ispanijos vyriausybė savo pastabose šią nuostatą, vertinamą „atskirai“, aiškina kaip taikytiną tik jurisdikcijos išlygoms, kurioms netaikomas reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnis, konkrečiai – toms, kuriomis jurisdikcija suteikiama trečiųjų šalių teismams. Taip pat prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, kad LNM 468 straipsnio nuostata netaikoma, jei pagal jurisdikcijos išlygą jurisdikcija suteikiama valstybės narės teismams.

63. Šiuo klausimu norėčiau priminti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo aiškinti nacionalinės teisės aktus pagal Sąjungos teisę. Todėl, jei pagal LNM 468 straipsnio išlygą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų aiškinti nagrinėjamą nacionalinės teisės aktą pagal reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalį, kaip išaiškinta

⁴⁴ *Allianz* ir *Mapfre* laikosi tos pačios nuomonės. *Maersk* teigia, kad Ispanijos teisės kolizinėmis normomis daroma nuoroda į Peru teisę.

⁴⁵ Taip pat žr. šios išvados 6 punkte cituojamą LNM preambulės XI skirsnį.

Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, ir toks aiškinimas neprieštarautų Ispanijos teisei (o tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), toks sprendimas turi būti priimtas.

64. Taigi siūlau Teisingumo Teismui į antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį prejudicinius klausimus atsakyti: reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos vežėjo ir siuntėjo sudarytos krovinių vežimo jūra sutarties trečiajai šaliai, įsigijusiai šią sutartį patvirtinantį konosamentą, pereina visos siuntėjo teisės ir pareigos, išskyrus jame įtvirtintą jurisdikcijos išlygą, kuria galima remtis prieš ją tik tuo atveju, jei ji dėl šios išlygos derėjosi individualiai ir atskirai.

Išvada

65. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau į *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedros provincijos teismas, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1) 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 25 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip, kad vežėjo ir siuntėjo sutarta jurisdikcijos išlyga, įtraukta į konosamentą, galima remtis prieš konosamentą turinčią trečiąją šalį, jeigu ji, įgijusi šį konosamentą, perėmė siuntėjo teises ir pareigas. Į šį klausimą turi atsakyti byla nagrinėjantis teismas, vadovaudamasis bylos esmei taikytina nacionaline teise, nustatyta pagal jo tarptautinės privatinės teisės normas. Šioje nuostatoje įtvirtintoje taisyklėje, pagal kurią faktinis jurisdikcijos išlygos galiojimas turi būti vertinamas pagal šioje išlygoje nurodyto teismo ar teismų valstybės narės teisę, nereglamentuojamas klausimas, ar galima remtis į konosamentą įtraukta jurisdikcijos išlyga prieš šį konosamentą turinčią trečiąją šalį.

2) Reglamento Nr. 1215/2012 25 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos vežėjo ir siuntėjo sudarytos krovinių vežimo jūra sutarties trečiajai šaliai, įsigijusiai šią sutartį patvirtinantį konosamentą, pereina visos siuntėjo teisės ir pareigos, išskyrus į jį įtrauktą jurisdikcijos išlygą, kuria galima remtis prieš ją tik tuo atveju, jei ji dėl šios išlygos derėjosi individualiai ir atskirai.